

De Maatschappij-Vergadering

17 en 18 September 1948

Het had alle aantrekkelijkheid van het splinternieuwe, dit vergaderen in de landelijkheid, al was de plaats van bijeenkomst nu niet juist een dorpse gelagkamer en het etablissement, dat de geharnaste naam van „de IJzeren Man” draagt, evenmin een provinciaalslogement. Al moet aanstonds tevens worden erkend dat een en ander in de tegenpraestatie van het gebodene ook helemaal niet werd verheimelijkt. Jammer alleen dat de koele wonderigheid de landschappelijke bekoring van het nabije ven min of meer wegblijs, maar mag men dat, zo laat in het seizoen, wel kwalijk nemen?

De halte Vught vertoonde die Vrijdagmiddag het beeld van een vermoedelijk ongewone drukte. De eenvoudige bezoekers zonder eigen vervoermiddel bleken nog niet geheel uitgestorven en werden door de goede zorgen der afdeling eveneens per as vervoerd naar de oevers van het meer met de romantische naam en de thans kille adem. In gangen en zaal de vertrouwde bedrijvigheid van oude en verse ontmoetingen, tot met een half uurtje vertraging *V a n H o u t e*, de vice-voorzitter, in zijn welkomstrede Stork's afwezigheid door ziekte — ter rechtvaardiging van zijn optreden als leider der vergadering — onthulde. Hij verontschuldigde zichzelf bij voorbaat als minder doorkneet in de vele aangelegenheden, die het uitgezochte domein des absentes voorzitters vormden. In het verloop der besprekingen bleek echter, dat het met zijn kennis van de aan de orde gestelde vraagstukken best meeviel.

Komende tot de huidige constellatie meende hij een verslapping van de aanvanke-lijke, na-oorlogse belangstelling te moeten constateren, zich aftekenend in een verminderd bezoek van de afdelings- en ook van de algemene vergaderingen. Deels was deze te verklaren uit de materieel bevredigende regeling der ziekenfondsbehandeling; de scherpe, kantige steen des aanstoots uit de eerste tijd na de bevrijding, die toen alle andere problemen aan het gezicht onttrok en waarvoor thans onvoldoende aandacht is blijven bestaan. Daarnaast was de hoofdstedelijke afdeling vervuld van critiek op het beleid van het D.B., waarvan in geschrifte alle leden was kond gedaan. Hoewel de gerechtvaardigheid ervan ontkenend, was deze activiteit de vice-voorzitter liever dan de elders bespeurbare lauwheid voor de zaken der Mij.

Toch was met de bereikte pacificatie het ziekenfondsvraagstuk niet opgelost en de positie der ziekenfondstandartsen nog geenszins geconsolideerd. Een rationeel plan voor de gebitssanering van het Nederlandse volk, op basis van het N.P.P.-rapport, is de studiec ommissie voor sociale tandheelkunde bezig te ontwerpen en zal aan de eerstvolgende H.B.-vergadering ter beoordeling worden voorgelegd. In dit plan zijn de nieuwe denkbeelden omtrent een goede behandeling in ziekenfondsverband verwerkt, terwijl tevens de nodige aandacht dient te worden gewijd aan de bijkomende elementen in de gehele opbouw van het ziekenfondswezen, waarin zich wellicht een fundamentele wijziging zal voltrekken. Spr. meende tendenzen te onderkennen, welke tot een geleidelijke vermindering van onze invloed zullen leiden.

Met de andere beroepsorganisaties, wier belangen op sociaal terrein met de onze samengaan, werd er in goede harmonie voortdurend voeling gehouden.

Inzake de schooltandverzorging brak allerwege groeiende belangstelling, ook van de zijde der regering, door, die tot het ontwerpen van een vastomlijnde organisatievorm noopt. In nauw verband daarmee stond het vraagstuk der mondverzorgsters dat door een commissie veelzijdig wordt bestudeerd om tot een concreet standpunt te geraken.

De reorganisatie der Mij., die niet in toegewijde belangstelling der afdelingen is gekoesterd, geeft de betreffende commissie volop werk om de inzichten der leden daarin tot uitdrukking te brengen. De voorzitter hoopte het definitieve ontwerp weldra aan het H.B. te kunnen voorleggen, om er vervolgens de komende jaarvergadering mee in kennis te stellen.

De onverminderd toenemende onbevoegde uitoefening en derzelfver brutale uitingen in de advertentiekolommen der dagbladen waren aanleiding om de met deze onbevoegden samenwerkende tandartsen voor de Medische Tuchtcolleges te brengen, hetgeen in meerdere gevallen tot maatregelen leidde. Inzake de bestrijding stuit men bij de Justitie op een onuitroeibaar misverstand.

De positie der tandtechnici, waarvoor in de volksvertegenwoordiging telkens weer de aandacht wordt gevraagd, heeft geleid tot de instelling ener commissie (waarin ook een tandarts zitting heeft) om de vraag te beantwoorden inzake een wettelijke regeling binnen het kader der bestaande tandheelkundige bevoegdheden. Aan een desbetreffend rapport wordt volgens de voorzitter gewerkt. Uit zijn verdere mededelingen bleek de vooroorlogse goede samenwerking met de laboratoriumhouders nog niet weer hersteld.

Met betrekking tot het onderwijs constateerde hij een schrijnend verschil tussen de bereids geconsolideerde nieuwe opleiding te Groningen en die te Utrecht, waar nog niets waarneembaars was tot stand gebracht. Hij hoopte dat Utrecht nu eindelijk eens de haar toegedachte vorm zou worden verleend.

Spr. eindigde zijn rede met een beroep op de discipline om te waken voor een eensgezind optreden naar buiten. Voor het overige drong hij aan op een zorgvuldige uitvoering der ziekenfondsbehandeling, opdat ongefundeerde critiek door de feiten worde gelogenstraft.

Nadat bij de notulen Pool zijn misnoegen had geuit over het feit, dat de begrotingscommissie (tot welker instelling in de vorige vergadering was besloten) door het H.B. was benoemd en niet door de algemene vergadering zelf en bij de ingekomen stukken verschillende collega's per brief hun bezwaren tegen allerlei aangelegenheden hadden geventileerd, voerde Nord als eerste het woord en wel over de orde. De agenda bevatte n.l. een aantal voorstellen tot verlenging van bestaande bindende besluiten, welke aanneming beoogde de daarin vervatte verbodsbepalingen te continueren. Enerzijds betoogde hij de onwettigheid der vergadering tot het nemen van deze besluiten wegens het niet in acht nemen van het reglementair voorgeschreven tijdstip inzake de toezending der convocaties, maar zijn bezwaar gold vooral het feit, dat in deze belangrijke voorstellen de afdelingen niet waren gekend, noch gehoord, gelijk in de statuten was voorgeschreven. Deze wijze van dictatoriaal bestuur, die niet door urgentie der te treffen maatregelen gerechtvaardigd kon worden, gaf buitendien blijk van gemis aan lijn en program op ieder punt en ook aan noodzakelijke voorlichting der leden. Met name omtrent de te volgen ziekenfondspolitiek verkeerden de afdelingen geheel in het onzekere. Wilde de Mij. geen leden verliezen en daardoor aan bestuurskracht inboeten, dan moest er veel veranderen. In plaats van commissies verlangde hij omlinjnde plannen; eens moest aan het studeren een eind komen. Met name de onbevoegde uitoefening der sociale tandheelkunde en het onderwijs ontbeerden nog steeds een concreet standpunt van de Mij. Inzake de prijsbeheersing, de dentalhandel betreffende, werd over de hoofden der tandartsen heen beslist. Zo ook de oproeping in militaire dienst en de grote schade aan het economisch bestaan der betrokkenen (waarneming), werden beheerst door een tekort aan contact met de betreffende tak van dienst. De belangstelling der leden was een levensvoorwaarde voor de Mij., maar het incidentele beleid was er eerder op gericht om deze onmisbare belangstelling in haar tegendeel te doen verkeren.

De voorzitter schreef deze onverbloemde critiek toe aan kennelijk onvoldoende kennis van de feiten; de late toezending der convocaties was een onvermijdelijk gevolg

van het tijdstip der voorafgegane H.B.-vergadering. In ziekenfondsangelegenheden was b.v. samenwerking met de zuster-organisaties een onmisbare voorwaarde; de Mij. kon niet meer alleen optreden en had haar speciale eisen ondergeschikt te maken aan het geheel. Er was een plan opgemaakt waarmee het D.B. zich kon verenigen en dat eerlang aan het H.B. zal worden voorgelegd en daarna aan de algemene vergadering.

St uij maakte zich bezorgd zowel over de teruglopende belangstelling, als over het verlies aan invloed naar buiten. Beide hadden eenzelfde oorzaak. De eerste was een gevolg van de verbeterde honorering van de ziekenfondshulp; de aldus tevreden gestelde leden hadden geen behoefte meer van huis te gaan. Daartegenover waren anderen gedesinteresseerd door de eindeloze debatten over de ziekenfondstarieven, waarbij het, ondanks de goede bedoelingen, in hoofdzaak ging om de belangen der tandartsen en pas in tweede instantie om de volksgezondheid. Ook in de kwestie der mondverzorgsters, die de belangstelling van de overheid geniet als mogelijkheid tot het vormen van goedkope krachten voor de schooltandheelkunde, had de Mij. de tijd laten voorbijgaan en verzuimd haar standpunt te bepalen. Andere organisaties hebben thans zich daarover een oordeel gevormd. Als de Mij., zo concludeerde hij, het roer niet omgooide en het belang van de volksgezondheid niet liet prevaleren, dan was het gevaar groot dat ons onwelgevallige beslissingen werden opgelegd.

Teneinde inzake het ziekenfondsbeleid het juiste beeld te kunnen geven, verkreeg Poelstra, als oud-voorzitter van de C.Z.C. en vertegenwoordiger in de adviescommissie voor het ziekenfondswezen, het woord voor een gedetailleerde uiteenzetting omtrent de jongste ontwikkelingen inzake de toekomstige regeling van het ziekenfondswezen. Hij bracht in herinnering dat oorspronkelijk de officiële commissie van advies voor het ziekenfondswezen tot opdracht had de Commissaris bij te staan bij het uitvoeren van het ziekenfondsbesluit en een ontwerp voor een nieuwe wettelijke regeling voor te bereiden. Daartoe benoemde zij een legislatieve commissie. De vertegenwoordigers der beroepsorganisaties werd het echter al spoedig duidelijk, dat het Staatstoezicht en de ziekenfondsen niet bereid waren hun positie uit hoofde van de vigerende regeling prijs te geven. De oude stellingen, aldus Poelstra, konden niet worden verlaten, terwijl ook de oude strijdobjecten zouden worden gehandhaafd.

Intussen was de Stichting van de Arbeid (een veelzijdige uit particulier initiatief opgebouwd orgaan, samengesteld uit elementen van het bedrijfsleven) bezig aan een herziening van de gehele sociale verzekering, waaromtrent de minister van Sociale Zaken een rapport werd aangeboden en waarin de ziekenfondsverzekering werd genoemd. Als gevolg daarvan werd de commissie-Van Rhijn in het leven geroepen, bestaande uit overheidspersonen en vertegenwoordigers van genoemde Stichting. Gegeven de omstandigheid dat deze gehele materie dus op hoog niveau en in groter verband bestudeerd werd, meenden de vertegenwoordigers der beroepsorganisaties het initiatief in de legislatieve commissie te moeten toetsen aan de denkbeelden die heersten in de commissie-van Rhijn. Dienovereenkomstig werd contact gezocht en verkregen met de Stichting. In de met vertegenwoordigers der organisaties gevoerde besprekingen is o.a. gebleken dat men een afsplitsing van het toporgaan, de Centrale Sociale Verzekeringsraad: de Ziekenfondsraad, belast wil zien met de uitvoering van de ziekenfondsverzekering.

De Centrale Sociale Verzekeringsraad bepaalt o.m. de hoogte van de premie en benoemt de leden van de Ziekenfondsraad. Aangezien dit alles verder ging dan informatieve besprekingen, werd prof. Slotemaker (de gedelegeerde van de Stichting) bereid gevonden in een gecombineerde vergadering van de hoofbesturen der organisaties van medewerkers uiteen te zetten, hoe men in Nederland de sociale verzekering wenste te zien opgebouwd. De vertegenwoordigers der organisaties werden nadien gemachtigd de besprekingen met de Stichting voort te zetten. Inmiddels schijnt de verwachting gewettigd dat de plenaire commissie het in grote trekken eens wordt.

Men stelde zich van de zijde van de Stichting voor, dat in de toekomst de ziekenfondsverzekering eenzelfde onderdeel zal vormen als de overige verzekeringsvormen (b.v. ouderdom, kinderbijslag enz.). Betoogd werd van de zijde der beroepsorganisaties dat bij geneeskundige verzorging er sprake is van uitkeringen in natura, dus van diensten der volksgezondheid. Het heeft moeite gekost om deze zienswijze

ingang te doen vinden, maar als gevolg daarvan is een ziekenfondsraad als toporgaan ontworpen, waarin de vertegenwoordigers der beroepsorganisaties, aangevuld met een aantal overheidsvertegenwoordigers op het gebied van de volksgezondheid, op basis van pariteit met afgevaardigden uit het bedrijfsleven zitting zullen hebben. Daarnaast zal dit college nog deskundigen op ziekenfondsgebied met adviserende stem kunnen aantrekken.

Er is door de artsen en apothekers, die veel langer hebben medegewerkt aan de opbouw van het ziekenfondswezen, gevreesd voor verstarring wanneer alles van boven af zou worden geregeld. Voorgesteld werd als principe, dat naast de plaatselijke administratieve kantoren, commissiën van uitvoering zullen worden ingesteld, gebundeld in een landelijke federatie, die als adviescollege zal fungeren in de Ziekenfondsraad. De Stichting van de Arbeid heeft dit denkbeeld overgenomen.

Voor de behartiging der financiële belangen (honorering) en voor het regelen der rechtspositie van de medewerkers, zal een afzonderlijk rechtspositie-orgaan optreden, dat o.a. de collectieve contracten met de verschillende beroepsorganisaties zal afsluiten.

De ontworpen regeling gaat in de richting ener algehele verplichte verzekering, waarbij, vermoedelijk om technische redenen, de werkgeversorganisaties bereid gevonden kunnen worden de vrijwillige verzekering te helpen financieren. Thans is b.v. voor uitbreiding van de verzorging van deze laatste categorie 10 miljoen gulden uit de bijdragen der verplicht verzekerden overgeheveld. De loon- resp. salarisgrens zal waarschijnlijk worden verhoogd tot f 4500—f 6000, gebaseerd op het principe van „sociale zekerheid naar sociale behoefte”. Hierbij wordt dan tot een bepaald maximum in een all-round-verzekering voorzien, terwijl bij een daarboven liggend inkomen bepaalde afzonderlijke verzekeringen mogelijk zijn. De wijze en omvang hiervan komen pas later aan de orde.

Wat de medewerkers betreft, deze zullen zich kunnen laten inschrijven bij de plaatselijke ziekenfondskantoren op voor het gehele land geldende voorwaarden.

Ten aanzien van de bedrijfstandheekkundige voorziening, constateerde Poelstra, dat deze „moeilijke materie” toenemende belangstelling ondervindt. De taak van de bedrijfsarts betrof de hygiënische toestand in het bedrijf, alsmede het verlenen van de eerste hulp. Een verdergaande curatieve zorg behoort niet tot zijn taak. Ook voor de tandarts is deze stelling overgenomen.

Komende tot de geuite kritiek, stelde Poelstra voorop, dat voorheen uitsluitend met overheidsinstantiën moest worden onderhandeld, zonder dat de belangrijke groeperingen uit de Stichting van de Arbeid actief aan de besprekingen deelnamen; thans is alles vloeïend geworden. Als de Mij. nu zou komen met een omlijnd rapport, dan was het twijfelachtig of haar vertegenwoordigers bereid of in staat zouden zijn om besprekingen te voeren. Men moet behoedzaam te werk gaan. D.B. en de studiecommissie voor sociale tandheelkunde zijn diligent, maar op dit moment was de tijd voor een rapport nog niet gekomen. Hij gaf toe dat hierdoor de belangstelling der afdelingen verflauwde, hetgeen voorkomen diende te worden door deze in te lichten omtrent de huidige situatie. Zodra het definitieve rapport van de Stichting van de Arbeid bekend zou worden, kon men er op rekenen, dat de afdelingen van de inhoud op de hoogte zouden worden gebracht.

Deze algemene uiteenzetting, hoe uitvoerig zij ook was gegeven, gaf verscheidene aanwezigen aanleiding tot het stellen van vragen. Theunissen wilde weten door welke instantie aard en omvang der tandheekkundige verrichtingen werden bepaald en welke positie de schooltandverzorging daarbij zou worden toegekend. Een en ander was, zo luidde het antwoord, de taak van de Ziekenfondsraad, waarin de Mij. vertegenwoordigers krijgt. De schooltandverzorging zal voor een belangrijk deel uit het Vereveningsfonds bekostigd worden. P o o l wees nogmaals op het grote verschil in karakter tussen geneeskundige en tandheekkundige behandeling, welke laatste verzekeringstechniek onverzekerbaar was, zolang het fundament der schooltandheekkunde ontbrak. P o e l s t r a achtte het niet opportuun zich in dit stadium op uitspraken vast te leggen.

Gesteld echter, zo vroeg K o e n e n, dat de plannen onaanvaardbaar blijken, is er dan nog een weg terug? De consequenties daarvan waren, zeker op dit ogenblik, niet te overzien en er werd wel veel vertrouwen gevraagd van de collega's die uiteraard

niet zelf studie kunnen maken van dit project. Objectieve voorlichting was althans voor H.B. en Algemene Vergadering noodzakelijk. Voor het vrije beroep zag hij grote gevaren dreigen, mede omdat niet was aan te nemen dat de Stichting van de Arbeid, die deze materie uit algemeen economisch oogpunt beziet, dezelfde inzichten zou hebben als de medewerkers. Eén zetel voor de tandartsen betekent bij alle pariteit maar een zwakke positie en hij vroeg of er met de Mij. voor Geneeskunst bindende afspraken waren gemaakt om de speciale belangen van beide partijen zo nodig te verdedigen. Hij betreurde het, dat het H.B. niet beter was ingelicht, hetgeen hem, alles bijeengenomen, met zorg voor de toekomst van de Mij. vervulde.

Poelstra poogde hem gerust te stellen, al erkende hij de mogelijkheid, dat de Mij. zich niet met de regeling van het toekomstige rapport zou verenigen. Dit betekende echter nog geen definitieve beslissing zonder meer, want voor de organisaties stond altijd beroep op de minister open. Bovendien moest het definitieve rapport van de commissie-Van Rhijn de volksvertegenwoordiging nog passeren, alvorens de ontwerp-regeling tot wet zou worden verheven. Hij verklaarde, niet met geestdrift te zijn vervuld, alleen maar tevreden te zijn en dit gaf hem moed om de toekomst met vertrouwen tegemoet te zien. Zijn verantwoordelijkheid bij de besprekingen werd gedeeld door Roozendaal, die in het bijzonder de Katholieke tandartsen vertegenwoordigde, zo zover vragen van levensbeschouwing naar voren kwamen.

Nord constateerde, dat, wanneer de onderhandelingen gingen in de richting die de Stichting van de Arbeid heeft uitgebakend, de tandartsen in een overeenkomstige positie als die van hun Engelse collega's zouden komen te verkeren, ambtenaren van de staat zouden worden en geen stem meer hebben in zaken hun bestaan rakende. Men moest zich daarom afvragen of hun belangen beter werden gediend bij de bestaande of bij de toekomstige regeling. Nog had de Mij. gelegenheid zich uit te spreken vóór de beslissing gevallen zal zijn.

De voorzitter trachtte Nord gerust te stellen, hij ontkende de bezwaren niet, maar uit het exposé van prof. Slotemaker viel af te leiden, dat bij de Stichting het streven voorzit om de Staat zijn belangen te doen overbrengen naar het particulier initiatief met inachtneming van de nodige decentralisatie. De Mij. zal gelegenheid krijgen haar standpunt te bepalen, zowel in het H.B. als in de Algemene Vergadering.

Poelstra geloofde dat de in bewerking zijnde regeling ons juist voor de Engelse situatie zal behoeden, als was te voorzien dat, welke besprekingen ook worden gevoerd, in de toekomst een nog groter deel van de particuliere praktijk onder het ziekenfonds zal vallen.

De inzichten van Nord, zo concludeerde Braat, waren belangrijk, doch meer politiek dan tandheelkundig geïnspireerd. Wanneer de overheidsbemoeiingen, die wij moe zijn, werden gecedeerd aan particuliere organisaties, dan was dit als winst te beschouwen. Wij moeten, zo ging hij voort, een realiteitspolitiek voeren en hij meende dat men met de Stichting van de Arbeid op de goede weg was om de overheidszorg overgedragen te krijgen op algemene particuliere organen.

Dit standpunt had Nord's instemming, deze had alleen er de nadruk op willen leggen, dat wij datgene moeten kiezen wat ons het beste voorkwam. Het was alleen zaak om niet van de regen in de drup te geraken, hetgeen intussen niet te voorzien was.

Kramer stelde de vraag, wat in dit verband onder vrij beroep moest worden verstaan: behandeling aan een polikliniek tegen uur-honorarium of de vrije ziekenfondspraktijk. Poelstra gaf hierover geen uitsluitsel, stelde alleen voorop dat deze controverse zich in eigen vorm voordoet bij alle betrokken organisaties. Wel was bij de besprekingen met de Stichting van de Arbeid overeengekomen, dat er zowel vrije keuze van medewerker als collectieve overeenkomsten zullen zijn, waarin de beroepsorganisaties dan hun normen kunnen vastleggen. Kramer was echter nog steeds niet bevredigd, hetgeen Nord tot de uitspraak verlokte, dat het vrije beroep van voorheen niet meer bestond en het alleen nog maar de vraag was wat wij konden redden uit de gebondenheid, die ons van boven af was opgelegd. Kliniek- of huisbehandeling was uit een oogpunt van vrij beroep hetzelfde; wij moesten alleen erkennen dat terwille van de sociale tandheelkunde de vrijheid aan banden moest

worden gelegd. Het was echter onze taak objectief de beste oplossing naar voren te brengen.

Dat, naar Poelstra verklaarde, het Staatstoezicht in alle projecten wordt opgeheven, was in Koenen's ogen geen voordeel, het was, zo meende deze, het orgaan van de overheid om voor het algemeen belang te waken, ook onder de komende veranderingen, een waardering, die Braat niet kon delen.

En hiermede werden voor de eerste dag de beschouwingen beëindigd.

Na een avond vol muzikale onweersbuien, werd met een dik half uur vertraging Zaterdagmorgen de vergadering voortgezet. De voorzitter begon met de verklaring, dat de door Nord betwijfelde rechtsgeldigheid van te nemen beslissingen, voor het D.B. aanleiding was om de drie voorstellen tot verlenging van aflopende bindende besluiten van de agenda af te voeren. Pool vroeg toezegging, dat het oordeel van de afdelingen inmiddels zou worden ingewonnen, ten behoeve waarvan Nord het dienstig oordeelde dat er algemene beschouwingen aan zouden worden gewijd. Het standpunt van Mijnaerends en Sanders, die een onverbrekelijke samenhang met de reorganisatie constateerden, gaf de doorslag en zo hield de voorzitter de beslissing aan het H.B. omtrent de te volgen procedure.

Aan de orde was thans het door het D.B. gewraakte rondschrĳven van de afd. Amsterdam, als openlijke critiek op het beleid der Mij. De voorzitter trok in twijfel of het zin had, na de verklaring van Koenen op de laatste H.B.-vergadering, dat de gevraagde adhaesie als niet-voldoende moest worden beschouwd om tot verdere actie over te gaan, hier nader op in te gaan; hij liet echter de beslissing aan de vergadering, dewelke er, blijkens de breedvoerige beschouwingen, anders over dacht. Kramer opende de rij der sprekers en nam als uitgangspunt, de in het rondschrĳven gestelde bedreiging van het vrije beroep door de houding der Mij. Evenals de avond te voren herhaalde hij zijn vraag, wat daaronder moet worden verstaan. Naar hij betoogde lag het kernpunt bij het probleem huisbehandeling versus poliklinieksysteem. Het laatste had alleen bestaansmogelijkheid in de grote steden, waar de huisbehandeling slechts bestond bij de gratie van de verzekerden, die van de polikliniek geen gebruik wensden te maken. De economische toestand dwingt de collega's hun werkkraft daar beschikbaar te stellen. In de kleinere steden kent men geen polikliniek en als men de collega's naar hun oordeel vraagt, zouden ze deze graag zien verdwijnen, zowel uit menselijke als uit economische overwegingen. Bovendien scheppen zij een sfeer van wantrouwen bij de overheid, die aldus tegenstrijdig wordt ingelicht. Ten einde één vaste richtlijn te bepalen, stelde hij voor een commissie in het leven te roepen, waarin de verschillende zienswijzen tot uiting kunnen komen, zoals die in de afdelingen Amsterdam en Haarlem*) vertegenwoordigd zijn en waarin personen uit de verschillende organen van de Mij., die contact met de overheid onderhouden, zitting zouden hebben. Dit college zou dan aan de hand van een enquête onder de tandartsen, zich moeten uitspreken over de beste wijze waarop de sociale tandheelkunde dient te worden uitgevoerd. Dit alles, naar hij zeide, ter vervanging van de neiging om te politiseren terwille van de politiek en niet ten bate van de Mij.

Nord, hoewel van oordeel dat het ziekenfondsbeleid niet aan de orde was, wilde ter vereenvoudiging eerst het verschil van inzicht tussen de beide steden door partijen tot oplossing brengen in aanwezigheid van vertegenwoordigers van het Staatstoezicht. Uit een aldus te bereiken overeenstemming zou een beter voorbereid advies aan het D.B. kunnen voortkomen, dan de door Kramer gedachte uitgebreide commissie zou kunnen opleveren. Laatstgenoemde, Nord niet voldoende op de hoogte achtend, meende het tijdstip voor een conferentie met de betreffende overheidscolleges, als door hem aanbevolen, aangebroken. Hierdoor zou de kwestie van het vrije beroep worden beheerst. Een vergelijking met de huidige situatie in Engeland ging niet op, in ons land had men alleen te maken met verzekerden, waarvan het aantal zeker zou blijven toenemen; de economische toestand dreef in die richting. Thans waren in Haarlem van de 160.000 inwoners reeds 130.000 als verzekerde ingeschreven en

*) De afd. Haarlem had n.l. in een brief van een afwijkend inzicht in het wezen der door Amsterdam gesignaleerde moeilijkheden inzake het ziekenfondsbeleid blijk gegeven, de kern lag h.i. in het gekozen kliniek-systeem dat door Amsterdam voorgestaan wordt, in afwijking van de in Haarlem gerefereerde huisbehandeling.

wanneer men op de oude wijze doorging, zou het wel kunnen gebeuren, dat in de komende wettelijke herziening richtlijnen werden opgenomen, waarmee de tandartsen niet zouden instemmen. Daarom diende thans in grote lijnen te worden vastgesteld hoe deze zouden moeten zijn.

De controverse tussen de beide Noordhollandse centra was volgens *V o e r m a n s* binnen de muren van Utrecht eveneens aanwezig, alwaar beide behandelstelsels naast elkaar voorkwamen, zij vormde ook elders in het land een punt van strijd. Als gevolg daarvan kon hij *Nord's* voorstel, inzake een eenzijdig overleg tussen Haarlem en Amsterdam, niet ondersteunen. *S a n d e r s* meende een waarschuwing te moeten laten horen, om naast de bestaande studiec ommissie voor sociale vraagstukken een tweede college te creëren. Beter ware het, snelheidshalve, de onderhavige aangelegenheid aan eerstbedoelde commissie te endosseren. Hoewel in principe een veelzijdig samengestelde commissie waarderend, zag *Braat* in een bindende uitspraak van een dusdanig college geen heil. Als men in de hoofdstad aan het klinieksysteem de voorkeur gaf, dan kon men daar vrede mee hebben, mits het bestaansrecht van een andere voorkeur elders, ook erkend werd. Nodig was slechts eenheid van geest met waardering van elkaars opvattingen. In de grote centra lag de situatie nu eenmaal anders dan in de provincie, al was de tegenstelling niet zo scherp als zij gesteld werd. Men moest eerlijk trachten het eens te worden, opdat niet derden er zij bij zouden spinnen.

De voorzitter meende de discussies over dit aangevochten onderdeel van het Amsterdamse rondschriften nu wel te kunnen sluiten, ten einde het D.B. zich te laten beraden op een oplossing. *V i s s e r* nam nu het rapport als reactie op het beleid der Mij. tot uitgangspunt en constateerde bij vele leden het gevoel dat de zaken niet gingen, zoals zij dat wensten. De toon der discussies had bij hem de hoop gewekt dat een „gewapend conflict” niet zou uitbreken. Er was, zo meende hij, een eerlijke poging gedaan om de uiterste standpunten tot elkaar te brengen en deze te ontdoen van het persoonlijke element. Samenwerking zonder wederzijds vertrouwen zou onmogelijk zijn en men moet doorgaan deze standpunten tot elkaar te brengen. Het conflict moet de wereld uit, ongeacht de grootte van de groep der dissidenten. De enige mogelijkheid was elkaar te overtuigen. Op het ogenblik miste het D.B. het apparaat voor het werk dat gedaan moest worden. Het financiële rapport waaromtrent in de vorige bijeenkomst een besluit was genomen ontbrak en dit was juist nodig geweest om de gewekte ongerustheid te doen verdwijnen. Het bestuursapparaat had gefaald, doch niet door gebrek aan goede wil. De reorganisatie, die de bezwaren zou opheffen, kon pas over een paar jaar in werking zijn en het benoemen van een jurist-econoom, zoals volgens de agenda in het voornemen van het D.B. lag, was alleen mogelijk binnen het kader dezer reorganisatie, en niet incidenteel.

Het D.B. en H.B., zo ging *V i s s e r* voort, hadden de zorg om de leden in staat te stellen zich een oordeel te vormen en hij adviseerde om in het H.B. leden op te nemen, die een andere zienswijze huldigden om te voorkomen, dat ieder op eigen wijze de autoriteiten zou voorlichten. Hij wilde het D.B. helpen om het bestuur zo sterk te maken, dat het in staat was te doen wat van dit college verlangd kon worden. Voor zover de afd. Amsterdam trachtte iets tot stand te brengen over de hoofden van het D.B. heen, wilde hij overreden om daarvan af te zien, mits men van haar afwijkende denkbeelden kennis wilde nemen, ook al werd men niet overtuigd. Men moest er in elk geval voor open staan.

Om een brug te slaan en uit de impasse te geraken, diende hij een motie in, waarin de algemene vergadering als haar mening uitsprak, dat het gevoerde beleid ongerustheid had gewekt, de afdelingen onvoldoende in de werkzaamheden waren gekend, de reorganisatie onnodig lang op zich had laten wachten en de steeds toenemende uitgaven een grondig overzicht inzake de toekomstplannen noodzakelijk maakten. De motie besloot met de wens tot het benoemen binnen 6 weken van een uit 5 leden bestaande commissie, gevormd door een lid van het D.B., één van de reorganisatiecommissie en drie andere personen, die generlei verantwoording droegen voor het gevoerde beleid. Het door deze commissie uit te brengen rapport zou in de afdelingen behandeld dienen te worden, opdat het H.B. aan de hand daarvan met vast omliggende plannen kon komen. Mocht het H.B. niet daartoe in staat zijn, dan zou de commissie zelf met voorstellen kunnen komen.

De voorzitter, vol waardering voor Visser's poging om de tegenstellingen op te lossen, zag de in de motie voorgestelde commissie als een college van onderzoek naar het bestuursbeleid. In de plaats daarvan zegde hij toe op zeer korten termijn in de komende mutaties bij het D.B. te voorzien, door het daarin opnemen van leden uit de oppositie, ten einde aldus tot eensgezindheid te geraken. Al was dit naar het hart van Visser gesproken, zo bevredigde deze oplossing hem niet geheel, het was al eerder geprobeerd. Hij stelde daarom een amendement voor om, staande de vergadering enige personen aan te wijzen om met het D.B. de materie te bewerken, zonder — gelijk Van der Heyde aanvulde — ook voor het vervolg deel van het D.B. te blijven uitmaken. Sanders, in aansluiting op Visser's rede (die hij magistraal noemde), merkte op, dat vernieuwing thans het wachtwoord was. Wie echter vernieuwen wil, moet het verleden kennen en aan onvoldoende historisch inzicht schreef hij het tekort aan welslagen van het D.B. toe. Daarom was er behoefte aan adviseurs, die van vroeger wisten wat goed en ook wat niet goed was gedaan ten behoeve van de Mij.

Nadat de vergadering enige ogenblikken voor beraad was geschorst, werd de motie aangenomen, waarin nog werd bepaald, dat de te benoemen commissie van advies binnen de genoemde termijn rapport over de huidige toestand zal uitbrengen en de middelen aangeven ter verbetering. Als leden werden tezelfder tijd benoemd Visser, Van der Heyde, Edel, Kramer en de drie ereleden der Mij. Koenen uitte zijn ingenomenheid met het bereikte resultaat en zag er daarom van af om nader in te gaan op het z.i. onjuiste verweer van het D.B., dat in het Mededelingenblad was gepubliceerd als reactie op de omzendbrief van de afd. Amsterdam.

Na deze blijde afloop kreeg Scherphuis, als secretaris van de Centrale Raad voor Sociale Tandheelkunde, het woord om een uiteenzetting te geven van het stadium waarin de organisatie der schooltandverzorging thans verkeert. Na een kort historisch overzicht vanaf de eerste denkbeelden (Jessen) via een rationeel uitvoerbaar stelsel (Kantorowicz) en de bescheiden praktische toepassing in een gering aantal gemeenten van ons land, in de crisisjaren door bezuinigingsdrang ten dele weer ongedaan gemaakt, kwam de inleider tot de enig juiste taak dezer hygiënische jeugdvoorziening: prophylactisch-operatieve behandeling van het geleidelijk doorbrekende blijvende gebit en onderricht in de eigen dagelijkse verzorging door de kinderen zelf. Met minder kan niet worden volstaan; de ervaring heeft onomstotelijk geleerd, dat gebitsinspectie benevens advies aan de ouders, door traagheid en onverstand nimmer tot het beoogde resultaat leidt. Doel moet zijn, dat de jeugd na de schoolplichtige leeftijd met een gezond gebit en een goed begrip omtrent het onderhoud, in de gewone ziekenfondsbehandeling overgaat, waarvoor 80 % der kinderen is verzekerd. Het is aan deze relatie dat de financiering voor een groot deel zal worden ontleend, nu de schooltandverzorging aldus de ziekenfondsen van hun taak en de geldelijke consequentie daarvan ontheft. De definitieve besprekingen met de overheid zullen, naar verwacht mag worden, binnen niet al te lange tijd de gehoopte regeling mogelijk maken.

Omtrent de meeste geschikte organisatievorm heeft de Centrale Raad zijn keuze bepaald op die van een stichting, waarin de betreffende gemeente, de plaatselijke ziekenfondsen en kruisverenigingen, schoolbesturen en de Mij. vertegenwoordigd dienen te zijn. Op deze wijze wordt het instituut der schooltandverzorging verankerd in de lokale samenleving en de sociale sfeer.

Een aldus te creëren dienst dient te voldoen aan de door de Centrale Raad opgestelde richtlijnen en zich te onderwerpen aan tandheelkundige controle vanwege de inspectie der Volksgezondheid. In de financiële opzet, met inbegrip van de oprichtingskosten, moet worden voorzien door bijdragen van de ziekenfondsen, de belanghebbende (niet-verzekerde) ouders en van de gemeente. De kosten van het eerste exploitatiejaar belopen voor een stadsdienst naar schatting f 2.— per kind per jaar, voor een plattelandsdienst moet op f 2.50 gerekend worden, met schommelingen daartussen, afhankelijk van een gemengde structuur. Op deze basis is aan de in oprichting zijnde diensten te Amersfoort, Arnhem, Haarlem, Vlissingen, Voorburg, Tilburg, Zeist en Schiedam, naast de in stand gehouden instellingen te Bloemendaal, Bussum, Dordrecht,

Groningen, Heemstede (gemeentelijke), te Arnhem, Nijmegen, Rotterdam en 's-Gravenhage (particuliere stichtingen), ministeriële goedkeuring verleend.

Voor een eventuele landelijke invoering van schooltandverzorging zal het land in kringen worden verdeeld, samenvallende met die voor de overige gezondheidszorg. Een dusdanig plan is bij de Centrale Raad in studie. Dit lichaam, bestaande uit 9 leden, waarvan 7 de Ver. v. Sociale Tandheelkunde vertegenwoordigen in haar verschillende geledingen en 2 voor resp. de Volksgezondheid en het Staatstoezicht op het ziekenfondswezen zitting hebben. De Raad heeft tot taak: voorlichting van de overheid en sociaal-hygiënische organen, verstreken van gegevens en van richtlijnen inzake organisatie en uitvoering van op te richten diensten.

Belangrijk is de taak van de collega, wiens schouders de uitvoering der schooltandverzorging zullen dragen. Om hem voor eenzijdigheid te behoeden, is deze niet als specialisme gedacht, doch als een nevenfunctie, waarbij hij de beschikking heeft over een hulpkracht. Haar werk, deels van technische, administratieve en opvoedende aard, vooronderstelt een speciale opleiding van een jaar.

Ten slotte komende tot de grondslagen der sociale tandheelkunde, legde de inleider er de nadruk op, dat het preventieve karakter der behandeling zich op de beginnende caries richt en bijgevolg van eenvoudige behandeling en hulpmiddelen gebruik maakt. In deze beperking ligt tevens de grens tussen de sociale en de particuliere (volledige) tandheelkunde, waarvan de eerste zich op de scholen tot de prophylaxe bepaalt. Spr. hoopte op eensgezindheid omtrent deze opvattingen en ook met betrekking tot de ontworpen organisatorische opbouw van dit belangrijke sociaal-hygiënische instituut.

Bij de gedachtenwisseling waarschuwde Backer Dirks om niet te veel de nadruk te leggen op invoering nog in dit jaar, zeker niet over de gehele linie. Er bestond in de Centrale Raad voor het ziekenfondswezen verschil van inzicht omtrent de verplichting tot financiële steun krachtens het Ziekenfondsenbesluit. Ook zou moeten blijken in hoeverre de ziekenfondsen in ruil voor de eventuele financiering, eisen zouden stellen inzake vorm en uitvoering. Het was nog niet gelukt dienaangaande de nodige duidelijkheid te verkrijgen. De voorzitter was van mening dat de ziekenfondsen in de uitvoering zeggenschap verlangden, volgens de inleider was het niet zozeer een kwestie van machtspositie dan wel van samenwerking om de schooltandverzorging een zo breed mogelijke basis te verschaffen.

Sanders was getroffen door de denkbeelden omtrent de organisatie en de richtlijnen waarlangs gewerkt wordt. In Engeland had men geen richtlijnen en zo blijkt dat wij op vele landen een voorsprong hebben. De Mij. had thans een behoorlijk inzicht van hetgeen zij op dit gebied naar buiten kan overdragen. Hij herinnerde eraan dat enige maanden geleden de Gezondheidsraad, naar aanleiding van een redactionele beschouwing in het Tijdschrift voor Geneeskunde, door de minister om advies gevraagd was omtrent de wenselijkheid van tandheelkundige hulpkrachten. Aan de betreffende commissie, waarin ook de Mij. vertegenwoordigd was en enkele tandartsen zitting hadden, was de belangrijke vraag voorgelegd, in hoeverre in het tekort aan tandartsen een motief aanwezig was voor het creëren van hulpkrachten. In welke mate er inderdaad van een tekort sprake is, dan wel van een zekere overdrijving, was niet zo maar vast te stellen; de Gezondheidsraad had in elk geval het belang van hulp-tandartsen in zijn advies aan de minister erkend. Het verdiende daarom aanbeveling om dat thans gehouden voordracht ter kennis te brengen van de voorzitter van dit belangrijke college, want er werd ook in andere richting gesondeerd in hoeverre hulpkrachten noodzakelijk zijn.

Scherphuis hoopte spoedig de voordracht te kunnen distribueren; de onkunde was bij vele instanties zo groot, dat het van grote waarde was, dat zij wisten waar het bij de schooltandheelkunde om gaat. In de hoofdstad was de constellatie echter gunstig; de samenwerking in de betreffende commissie, waarin naast 7 vertegenwoordigers van de ziekenfondsen, 5 tandartsen zitting hebben, was, naar hij het noemde, voortreffelijk en de fondsen waren geheel ontvankelijk voor de opvattingen der Mij. Dat zij stem in het kapittel wilden hebben was een logisch gevolg van de financiële offers, waartoe zij bereid waren.

Van een tekort aan tandartsen bij een bezetting van 1500 practici op een bevolking van weldra 10 miljoen, was hij geheel doordrongen, er moesten minstens het dubbele

aantal zijn en dan was het nog de vraag of dit voldoende zou blijken. Het kostte thans grote moeite om collega's bereid te vinden voor de schooltandverzorging en het was z.i. de plicht van de Mij. haar leden er op te wijzen, dat dit werk behoorde voor te gaan; het tekort aan tandartsen mocht, zo meende hij, niet op deze sociale voorziening drukken. Elke practicus behoorde, met alle erkenning van zijn volbezette werkkring, een ochtend per week hiervoor beschikbaar te hebben. De zeer geleidelijke invoering, door te beginnen met de laagste klasse, zou pas over 7 jaar tot een volledige bezetting leiden. Men moest, zo besloot hij, er echter zo spoedig mogelijk een begin mee maken, omdat de gedachte leeft in alle lagen der bevolking en bij de overheid op voorrang gerekend kan worden.

Visser interesseerde zich voor de verhouding tussen de school- en de huistandarts; de tandheelkundige voorziening der gehele bevolking mocht, meende hij, geen beletsel vormen om de kinderen der beter gesitueerden een meer omvattende behandeling te doen toekomen dan in de schooltandverzorging was vervat. Er moest vrijheid zijn om zich voor zijn kinderen de allerbeste hulp te verschaffen die de particuliere praktijk bij machte was te verlenen.

Ook Sanders was van oordeel dat alleen al de verzorging van het melkgebit rechtvaardigde om de huistandartsen niet uit te schakelen. De rechten der ouders dienden ontzien te worden; het principe moest zijn geen dwang uit te oefenen. Ten aanzien van de orthodontische behoeften wees Visser nog op het belang van vroegtijdige onderkenning door de schooltandarts en verwijzing naar de huistandarts. Door de ouders werd te veel gedacht, dat het alleen om de cariesbehandeling ging, en derhalve alles aan de schooltandverzorging kon worden overgelaten.

Met Scherphuis' belofte, dat een en ander nader zou worden bezien, werden de leerzame discussies besloten.

Hierna kreeg Arnold het woord tot het doen van mededelingen omtrent de stand der hulpverlening aan tandartsen in militaire dienst. Uit zijn exposé zij aangestipt, dat sedert 1946 f 223.000.— door de contribuanten werd gestort, waarvan 140 mille werd besteed in bedragen variërende van f 500.— tot f 6000.—. Het vlotte verloop der hulpverlening was vooral te danken aan de gesteunden, die zoveel mogelijk trachtten zichzelf uit de moeilijkheden te helpen, door, indien mogelijk, hun praktijk gedeeltelijk gaande te houden. Het was wellicht mogelijk om voor 1949 de contributie te verlagen tot f 120.—; mocht de helft van hen, die wel in staat, doch weigerachtig waren hun aandeel te nemen, tot andere gedachten komen, dan kon met f 60.— worden volstaan. De commissie wenste echter aan het vrijwillige karakter der bijdragen niet te tornen en zo werden van verschillende zijden middelen aan de hand gedaan om de nodige aandrang op de achterblijvers uit te oefenen.

Van de agenda bleven nu nog slechts enkele beknopte aangelegenheden over. Omtrent de verdeling van de functies bij de C.Z.C. werd onthuld, dat Poelstra zijn taak als voorzitter aan Rosmolen had overgedragen; ook de mededelingen inzake het in werking getreden Tandheelkundig Controle Instituut waren kort. Voor de controlerende tandartsen was een instructie vastgesteld. Braat constateerde een verschil tussen het reglement voor de betreffende Commissie van Toezicht en de daarop betrekking hebbende notulen en bijgevolg een analogie met Lingadjatti!

Tot slot de nimmer onbeantwoorde rondvraag.

Pool informeerde voor de derde maal in successie naar de overdracht van de kas van de voormalige Tandartsenkamer. Het antwoord luidde dat er „zwaar aan gedokterd" werd; de moeilijkheden scholen voornamelijk in het grote verschil tussen begin- en eindsaldo (resp. 34 mille en anderhalve ton) van het kamertijdperk. Voor het overige kwamen er twee departementen aan te pas.

Voorts memoreerde hij de deviezenmoeilijkheden bij de invoer van buitenlandse materialen, hetwelke de binnenlandse fabricage stimuleerde, maar daarom nog niet tot gelijkheid van kwaliteit leidde. De aan het binnenlandse fabriekaats gewijde opstellen in het Mededelingenblad zag hij als een misplaatste reclame. Er was in Rotterdam zelfs de suggestie gelanceerd om de Mij. als fabrikante te laten optreden. Voor het overige verzocht hij aandrang tot het beschikbaar stellen van voldoende buitenlandse betaalmiddelen. De voorzitter verklaarde het D.B. diligent en Broese van Groenou verdedigde de gewraakte opstellen in het Mij.-orgaan als proeven van

voorlichting over prijzenswaard industrieel initiatief. Laatstgenoemde verweet het D.B. gebrek aan voortvarendheid bij het corrigeren van goedbedoelde doch onjuiste mededelingen in de dagbladders. Sanders deelde mede dat contact met de directies der grote couranten inzake advertenties van onbevoegden niet tot succes hadden geleid. Mouljn wees in dit verband op de bemoeiingen in Amsterdam, leidende tot klachten bij het Medisch Tuchtcollege. Volgens Koenen waren in de hoofdstad tientallen gevallen van medewerking aan „instituten" berecht. Er deden zich daarbij echter situaties voor van uit het kamp ontslagen politieke delinquenten, die door materiële nood in de armen van onbevoegden waren gedreven. Reclassering was hier het enige geneesmiddel, waarvoor hij een beroep deed op de collega's Van Lenning voegde hieraan toe dat in vele gevallen reeds een verzoek tot staking van de medewerking het gewenste gevolg had. 's Voorzitters verwachtingen van de voorgestelde reclassering waren echter maar matig. Het in dit verband geciteerde geval van volslagen onbekendheid van een pas afgestudeerd collega met de bestaande ethische voorschriften, werd door de voorzitter weerlegd met de verspreiding van de ook daarop betrekking hebbende brochure van de Mij. onder de studenten.

En hiermede was ook de vraaglust uitgeput. Visser greep dit einde aan voor een complimentje aan Van Houte, die voor de moeilijke taak was gesteld om een niet-voldoende voorbereide vergadering (als gevolg van de ziekte van de voorzitter) langs de vele obstakels van een aangevochten agenda te leiden. Met een hartelijk applaus werd deze hulde onderstreept.

Over de toewijding van de afdeling Noordbrabant om de vergadering in een lijst van divertissementen te plaatsen, moeten wij kort zijn. Onze gastheren, onder leiding van Linsen, hadden het zich lang niet gemakkelijk gemaakt. Na het gemeenschappelijk diner eerst een verrassende en fraaie demonstratie vendelzwaaien, ingeleid met een historische toelichting op de daarin tot uitdrukking gebrachte symboliek bij monde van de heer Van de Mortel, in traditioneel costuum. Later op de avond muzikale opluistering en dito rondwandelingen door de zalen van een slootvol, voor een wijle aan de watervrije moerassen ontvloden Kikvorsen, wier praestaties zo nu en dan de hoogste eisen stelden aan de trommelvliezen en aldus aan de feestelijke stemming een voor velen ongewone couleur locale verleenden. Natuurlijk was er voor de afwisseling en de danslustigen ook nog minder volumineuze muziek.

De ochtendvergadering werd besloten met een gemeenschappelijke regionale koffie-maaltijd onder de beschermende gewelven van het huis der vroede vaderen van Brabant's hoofdstad in kermistooi. Of de regelingscommissie in deze gelijktijdigheid ook de hand heeft gehad? Zeker niet in de nachtelijke brand in een der Bosse hotels, waardoor verscheidene vergaderingbezoekers hoogst ontijdig en in nachtgewaad de straat op waren gejaagd, al stelde de ridderlijke voorzitter tot zijn voldoening vast, dat gelukkig geen leden der „oppositie" zo onvriendelijk waren bejegend, noch minder in lijfsgevaar hadden verkeerd!

B.

SPREKERS

(Indrukken van een outsider)

Zaterdag, 18 September, hebben de tandartsen hun belangen en die der tandheeskunde uitgebalanceerd, bij een heerlijke plas. Neen, waarde lezer, ik bedoel geen alcohol. Maar de rustige, landelijke, bosrijke omgeving van de „IJzeren Man". En ze hebben gesproken als Brugmannen. Een oud-voorzitter opende met zijn slimme, felle ogen de besprekingen. Rustig, zeker van zijn betoog, omdat hij al vele jaren, nationaal en internationaal met dit bijltje gehakt heeft.

Niet met een vloeiende vlotheid, maar met zijn woorden, scherp en goed gekozen, een nauwkeurige omschrijving van zijn bedoelingen, niemand in het onzekere latend.

Een ander ere-lid, eveneens een oud-voorzitter, sprak met veel enthousiasme, waarbij je de liefde voor zijn vereniging, voelde trillen in ieder woord. Een groot vredestichter, een echte U.N.O.-man, maar een Spaak, géén Molotov.

De levenswijsheid, het soepele beleid en de grote liefde voor „het vak" probeerde hij al jaren over te brengen op zijn beroepsgenoten. En dat heeft hem jong gehouden, al moest hij ook op de laatste dag van de vergadering een jaar offeren, één bij de vele.

Verder de zekere stem, die eerst wilde zwijgen, van een groot wetgeleerde. Ook al ere-lid en oud-voorzitter. Een man, die ieder artikel van de Codex, voor beroeps-ethiek volledig beheerst. Die verder nóg vele voorschriften van buiten kent.

En vervolgens de haast vrouwelijk-zachte stem van een lang gevestigd Amsterdams practicus. Met stille nadruk trachtte hij op indringende wijze de vergadering met zijn vredelievende bedoelingen te doordrenken.

Zijn jongere stadgenoot die in een meeslepend gloedvol betoog zijn woorden de zaal inslingerde, was een en al felheid. Niettegenstaandé zijn ietwat koel-afwijzend gezicht kostte het toch geen moeite om in zijn „bewogenheid" te geloven.

Heel anders weer was de oude, jonge Brabander met zijn pijp gemoedelijk in de hand. Een beetje leutig gesticulerend met dit apparaat sprak hij over de ziekenfondsen, gaf een kwinkslag naar links, een vermaning naar rechts en bleef bij ieder- een sympathiek.

De ietwat stugge maar in alle opzichten eerlijke Fries, die ook „ziekenfondste", had weinig over voor grapjes, maar grote eerbied voor stoere arbeid.

De geïmporteerde Brabander, geroutineerd de gastheer spelend, sprak hierna een vlot woord. Waarschijnlijk had hij enige goede slagen geleerd bij het tennistournooi. Want ook daar is hij afdelingsvoorzitter van.

Naar dit alles luisterde ik met lichtelijk geopende mond; naar al deze welsprekendheid. Tot ik merkte dat een ernstig man over me heen gebogen stond, die zacht maar met nadruk sprak: „Doe eens wat verder open, zeg eens iets; ik geloof dat je derde molaar er doorkomt". Ik klapte verschrikt de kaken op elkaar. Spreken is zilver, maar uiteindelijk is zwijgen, volgens Willem Elsschot, niet voor verbetering vatbaar. Rustig gleden daarom kronen en inlays over de kauwvlakken van hun antagonisten. Het wachten is nu op mijn verstandskies!

L. J. BREURE